

บทความพิเศษ

การจัดทำยุทธศาสตร์ส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค และคุ้มครองผู้บริโภคเป็นเลิศ พ.ศ. 2560-2579

โดย นายสีบพงษ์ ไชยพรรค
นายแพทย์วัชรระ เพ็งจันทร์
นายแพทย์วิวัฒน์ โรจนพิทยากร
นางจาร์ทัศน์ ตั้งกิริติชัย
กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

บทนำ

ปัญหาสุขภาพของประชากรโลกเป็นปัญหาทางสังคมที่ทุกประเทศให้ความสำคัญ ในอดีตที่ผ่านมามีปัญหาโรคภัยไข้เจ็บที่รุนแรงเกิดขึ้นหลายต่อหลายครั้ง โรคที่เป็นปัญหาสำคัญในอดีตคือโรคติดต่อ แต่ก็ยังมีปัญหาทางสุขภาพอย่างอื่นมากมายซึ่งมีสาเหตุจากการด้อยพัฒนาของระบบสาธารณสุข และความยากจน นำมาซึ่งปัญหาสิ่งแวดล้อมความรอบรู้ในเรื่องต่าง ๆ ขณะเดียวกันก็เกิดกลุ่มโรคเรื้อรังชนิดต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ได้แก่ โรคหัวใจและหลอดเลือด โรคเบาหวาน โรคไตเรื้อรัง ซึ่งมีสาเหตุหลักจากพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการเกิดโรค ยิ่งไปกว่านั้น สภาพที่ประชาชนทำลายสิ่งแวดล้อมทั้งเพื่อการแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติหรือทำลายสิ่งแวดล้อมเนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ทำให้สภาพแวดล้อมขาดความสมดุล เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างมากต่อสภาวะอากาศของโลก มีส่วนให้เกิดภัยธรรมชาติที่รุนแรงอยู่บ่อยครั้ง

ประเทศไทยประสบปัญหาเช่นเดียวกับหลาย ๆ ประเทศในภูมิภาคและโลก การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วไม่ว่าด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม การแข่งขันทางการตลาด การสื่อสารคมนาคม การใช้เทคโนโลยี การเปลี่ยนวิถีชีวิตจากชนบทสู่วิถีเมืองมากขึ้น การอพยพย้ายถิ่น การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่ไม่สมดุล การเข้าสู่สังคมสูงวัย อีกทั้งประชาชนไทยยังมีพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่เหมาะสม โดยเฉพาะเด็กไทย (อายุ 6-14 ปี) ขณะนี้พบว่ามีภาวะน้ำหนักเกินเพิ่มเป็นร้อยละ 5.5¹ ปัญหาน้ำหนักเกินและอ้วนกลับพบเพิ่มขึ้น⁵ ซึ่งหากไม่รีบแก้ไข ภาระค่าใช้จ่ายที่เกิดจากโรคอ้วนนี้อาจทำให้เศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนาหยุดชะงักได้⁶ นอกจากนี้ การบาดเจ็บในเด็กไทย โดยเฉพาะการจมน้ำ⁸ ถือว่าเป็นสาเหตุหลักของการเสียชีวิตของเด็กไทยอายุต่ำกว่า 15 ปี ขณะเดียวกันสถานการณ์ผู้สูงอายุมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 13.2 ของประชากรไทยในปี พ.ศ.2553 เป็นร้อยละ 16 ในปี พ.ศ.2558 (ราว 10 ล้านคน) และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้นถึงร้อยละ 20 ในปี พ.ศ. 2564 และอาจจะเกินหนึ่งในสี่ของประชากรไทยภายในปี พ.ศ.2573^{3,7} รัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญจึงได้มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการสร้างระบบการดูแลระยะยาวในชุมชนขึ้นเป็นเงิน 600 ล้านบาทในปีงบประมาณ 2559⁹ ซึ่งจะสามารถใช้บรรเทาปัญหาในชุมชนได้ประมาณร้อยละ 10 ของชุมชนทั้งหมดทั่วประเทศ นอกจากนี้ ปัญหามลพิษทางอากาศโดยมลพิษที่สำคัญคือ ฝุ่นละอองที่มีขนาดเล็กกว่า 10 ไมครอน particular matter (PM10) และก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ carbon monoxide (CO) ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO2) เป็นต้น เป็นมลพิษหลักที่ส่งผลเสียต่อทั้งสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน⁴ ซึ่งจากการศึกษาของ Guo และคณะ² พบว่าภาวะหมอกควันเพิ่มโอกาสเสี่ยงต่อการตายจากโรคที่ไม่เกี่ยวกับอุบัติเหตุมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและสุขภาพในทุกวัย ดังนั้น เพื่อการพัฒนาประเทศที่เน้นพัฒนาต้นทุนมนุษย์จากการยกระดับคุณภาพการศึกษา การเรียนรู้ การพัฒนาทักษะ ตลอดจนยกระดับคุณภาพบริการสาธารณสุขให้ทั่วถึง จึงให้ความสำคัญ

การมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วน เพื่อมุ่งสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” สอดรับกับการพัฒนาประเทศภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579)

กระทรวงสาธารณสุขได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ด้านสาธารณสุข (พ.ศ.2560-2579) เพื่อให้ “ประชาชนสุขภาพดี เจ้าหน้าที่ที่มีความสุข ระบบสุขภาพยั่งยืน” โดยมีเป้าหมายคือ เพิ่มอายุคาดเฉลี่ยของคนไทย (Life Expectancy) ให้ได้ 85 ปี และอายุคาดเฉลี่ยการมีสุขภาพดี (Health Adjusted Life Expectancy) เป็น 75 ปี และมอบหมายให้กรมอนามัย จัดทำยุทธศาสตร์ส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค และคุ้มครองผู้บริโภคเป็นเลิศ พ.ศ. 2560-2579 ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ

1. จัดทำและขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค และคุ้มครองผู้บริโภคเป็นเลิศ พ.ศ. 2560-2579 อย่างมีส่วนร่วม มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล
2. จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับเป็นแนวทางการดำเนินงานด้านการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคของประเทศไทย

การจัดทำยุทธศาสตร์ส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค และคุ้มครองผู้บริโภคเป็นเลิศ พ.ศ.2560-2579

กระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์ส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค และคุ้มครองผู้บริโภคเป็นเลิศ พ.ศ. 2560-2579 เป็นการดำเนินการโดยใช้การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และใช้กลไกในการขับเคลื่อนโดยมีกรมอนามัยเป็นเจ้าภาพหลักในการดำเนินการ ซึ่งสามารถแบ่งเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การเตรียมการดำเนินงาน (กุมภาพันธ์-มีนาคม 2560) มีการประชุมหารือร่วมกันระหว่างหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบ กลไกการดำเนินงาน ภายใต้คณะกรรมการ 3 ระดับ ประกอบด้วย 1) คณะกรรมการอำนวยการจัดทำและขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคสู่ความเป็นเลิศ พ.ศ. 2560-2569 ซึ่งมติที่ประชุมให้จัดทำยุทธศาสตร์ส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค และคุ้มครองผู้บริโภคเป็นเลิศ ระยะเวลา 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี 2) คณะกรรมการวิชาการจัดทำและขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคสู่ความเป็นเลิศฯ และ 3) คณะอนุกรรมการจัดทำและขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคสู่ความเป็นเลิศฯ ระดับเขตสุขภาพและกรุงเทพมหานคร โดยกำหนดการประชุมคณะกรรมการทั้ง 3 ระดับ ตามระยะเวลาที่กำหนดเพื่อรับทราบสถานการณ์ ความก้าวหน้าให้ข้อเสนอแนะและความเห็นชอบต่อกรอบทิศทางแผนยุทธศาสตร์ฯและควบคุมกำกับเพื่อให้การจัดทำเป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด

ระยะที่ 2 การจัดทำยุทธศาสตร์ส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค และ คุ้มครองผู้บริโภคเป็นเลิศ พ.ศ.2560-2579 ระดับประเทศ (มีนาคม-เมษายน 2560) ทบทวนสถานการณ์สุขภาพระดับนานาชาติ/ประเทศ/เขตสุขภาพและกรุงเทพมหานคร และวิเคราะห์จุดอ่อน-จุดแข็ง ตลอดจนสังเคราะห์ จัดทำ ยุทธศาสตร์ส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค และคุ้มครองผู้บริโภคเป็นเลิศ พ.ศ. 2560-2579 เสนอคณะกรรมการอำนวยการฯพิจารณา และชี้แจงคณะอนุกรรมการฯ ระดับเขตสุขภาพและกรุงเทพมหานคร รวมถึงทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการประชุมขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ฯ ระดับประเทศ (National Promotion and Prevention Excellence Strategic Plan Forum) โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข เป็นประธานการประชุม เพื่อนำยุทธศาสตร์ฯ เป็นกรอบการจัดทำยุทธศาสตร์ฯ ระดับเขตสุขภาพ และกรุงเทพมหานคร ต่อไป

ระยะที่ 3 การจัดทำยุทธศาสตร์ยุทธศาสตร์ส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค และ คุ่มครองผู้บริโภคนเป็นเลิศ พ.ศ. 2560- 2579 ระดับเขตสุขภาพ และกรุงเทพมหานคร (พฤษภาคม-มิถุนายน 2560) คณะอนุกรรมการฯ ระดับเขตสุขภาพและกรุงเทพมหานคร แต่งตั้งคณะทำงานฯ ระดับเขตสุขภาพและกรุงเทพมหานคร เพื่อทบทวนสถานการณ์สุขภาพของพื้นที่และจัดทำยุทธศาสตร์ฯ ระดับเขตสุขภาพและกรุงเทพมหานคร รวมทั้ง จัดให้มีการประชุมขับเคลื่อนและรับฟังความคิดเห็นยุทธศาสตร์ฯ (Regional & Bangkok Metropolis Promotion and Prevention Excellence Strategic Plan Forum) 4 ภาค เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้การขับเคลื่อน ยุทธศาสตร์ฯ อย่างมีส่วนร่วม และรับฟังข้อเสนอเพื่อการพัฒนาข้อเสนอคณะอนุกรรมการฯ คณะกรรมการ วิชาการฯ ตามลำดับ ให้ความเห็นชอบยุทธศาสตร์ฯ ระดับเขตสุขภาพ และกรุงเทพมหานคร

ระยะที่ 4 การปรับปรุง ทบทวน สรุป ยุทธศาสตร์ฯ ให้สอดคล้องและมีความครอบคลุม ยุทธศาสตร์ฯ ระดับเขตสุขภาพ และกรุงเทพมหานคร เสนอต่อคณะกรรมการอำนวยการพิจารณา และจัดให้มีประชุม เชิงปฏิบัติการเพื่อรับฟังความคิดเห็น ยุทธศาสตร์ฯ โดยเชิญภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องรวมถึง ภาคประชาชน เข้าร่วมให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา และนำมาปรับปรุง เสนอต่อคณะกรรมการ วิชาการ คณะกรรมการอำนวยการ ให้ความเห็นชอบอีกครั้งตามลำดับ และนำเสนอต่อกระทรวงสาธารณสุข

จากกระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์ส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค และ คุ่มครองผู้บริโภคนเป็นเลิศ พ.ศ. 2560- 2579 ได้ข้อสรุปดังนี้

วิสัยทัศน์ (Vision) : ประชาชนมีสุขภาพดี มีอายุขัยเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 85 ปี และอายุขัยเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีไม่น้อยกว่า 75 ปี อยู่ในสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสภาวะและมีความสุข ภายในปี 2579

พันธกิจ (Mission) : พัฒนาระบบบริหารจัดการที่เป็นเลิศในการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค และ คุ่มครองผู้บริโภคแบบมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมเพื่อให้เกิดสภาวะ

เป้าประสงค์ (Goals) :

1. ทุกครอบครัวดำรงชีวิตอยู่ในสังคมไทยได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อการมีสภาวะผ่าน กระบวนการสื่อสารสุขภาพที่สอดคล้องกับคุณลักษณะทางภูมิสังคมเชิงประจักษ์ของกลุ่มเป้าหมายและกระบวนการเข้าถึง เข้าใจ โต้ตอบ เพื่อให้สามารถตัดสินใจด้วยความเข้าใจอย่างถ่องแท้จากข้อมูลที่ได้รับ เชื่อถือได้ และเป็นข้อมูลที่ส่งผลต่อการมีสุขภาพดีของคนในครอบครัว

2. ประชาชนปราศจากโรคและภัยสุขภาพด้วยการจัดบริการในทุกระดับซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมของทุก ภาคส่วนในสังคมและกระบวนการสร้างเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพด้วยแนวคิดทุกระบบเพื่อสุขภาพ

3. ประชาชนได้รับการปกป้องสุขภาพด้วยการลดปัจจัยเสี่ยงและเพิ่มปัจจัยคุ้มครอง ด้วยมาตรการเชิง นโยบาย กฎหมาย สังคมและสวัสดิการ และการสื่อสารสุขภาพที่เอื้อต่อการสร้างความรอบรู้สุขภาพของทุก คน อย่างมีประสิทธิภาพ

4. สภาพแวดล้อมทุกแห่งได้รับการพัฒนาให้เอื้อต่อการมีความรอบรู้ด้านสุขภาพ และการมีสุขภาพดีของ ประชาชนทุกคน

วัตถุประสงค์ (Objectives) :

1. จัดระบบบริการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค และ คุ่มครองผู้ บริโภคตามกลุ่มวัยโดยเน้น ความร่วมมือของครอบครัวและชุมชน เพื่อให้มีความรอบรู้ด้านสุขภาพ

2. เพิ่มความเข้มแข็งของการจัดบริการป้องกันโรคและลดปัจจัยเสี่ยงเพิ่มปัจจัยคุ้มครองสุขภาพ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม และส่งเสริมให้ทุกคนในสังคมมีความรอบรู้ด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต และบริบททางสังคมของตนเอง

3. ขับเคลื่อนและผลักดันมาตรการ ทางกฎหมาย ทางสังคมและสวัสดิการ เพื่อให้เกิดกระบวนการสื่อสารสุขภาพของทุกคนในสังคมที่มีเนื้อหาถูกต้อง ในการลดปัจจัยเสี่ยงและเพิ่มปัจจัยคุ้มครองสุขภาพให้มีประสิทธิภาพ

4. ปรับปรุงพัฒนาสภาพแวดล้อมทุกแห่งเพื่อให้เอื้อต่อการมีความรอบรู้ด้านสุขภาพและการมีสุขภาพดีของประชาชนทุกคน

กรอบยุทธศาสตร์สู่ความเป็นเลิศ (Strategic Directions)

1. มุ่งเน้นเรื่องความเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำในสังคม และปกป้องสิทธิมนุษยชนของประชาชน

2. มุ่งสู่ไทยแลนด์ 4.0 เพื่อนำไปสู่ครอบครัวมั่นคง ประชาชนมีคั่ง และสังคมยั่งยืน สอดคล้องกับเนื้อหาในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals) ผ่านการขับเคลื่อนตามแนวทางของศาสตร์พระราชาผ่านระบบประชารัฐ

3. มุ่งเน้นกระบวนการนำยุทธศาสตร์ไปแปลงเป็นโครงการอย่างความสอดคล้องกับบริบทที่เกี่ยวข้อง โดยใช้ข้อมูลที่เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ (evidence-based) มุ่งเป้าทั้งระยะสั้นและระยะยาว โดยยึดหลักการตามกฎบัตรรอดตาว่า เป็นไปตามแนว PIRAB (Partnership-Invest-Regulate-Advocate-Build capacity) ของกฎบัตรกรุงเทพฯ และข้อตกลงจากการประชุมส่งเสริมสุขภาพโลก ณ นครเชียงใหม่

4. มีกระบวนการที่สร้างข้อตกลงให้ทุกภาคส่วนเข้ามาร่วมรับผิดชอบและร่วมสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพเพื่อการมีสุขภาพดีของคนในสังคม (Health in All Policy) เพื่อให้เกิดสังคมแห่งความรู้ด้านสุขภาพ (health literacy society) รวมทั้งพัฒนาและส่งเสริมพลังอำนาจของประชาชนในทุกภาคส่วนเพื่อให้เกิดข้อตกลงในการพัฒนาองค์กร หรือชุมชนให้เป็นองค์กรรอบรู้สุขภาพ ชุมชนรอบรู้สุขภาพ เพื่อพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมเพื่อการมีสุขภาพดี

5. มุ่งสร้างนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพบริการ รวมถึงส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูลเพื่อให้เกิดความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการสร้างเสริมการมีสุขภาพ ป้องกันโรค และคุ้มครองผู้บริโภค

ยุทธศาสตร์/กลยุทธ์/แผนงาน การส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค และคุ้มครองผู้บริโภคเป็นเลิศ

พ.ศ. 2560-2579

แผนงานที่ 1: พัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนทุกกลุ่มวัย

1. โครงการพัฒนาและสร้างเสริมสุขภาพกลุ่มสตรีและเด็กปฐมวัยโดยใช้หลักการสื่อสารและสร้างเสริมความรู้ด้านสุขภาพ และองค์ความรู้ในการสร้างสุขภาพกลุ่มสตรีและเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กทุกคนที่อยู่ในประเทศไทยไม่ว่าจะมีสถานะต่างกันอย่างไรได้รับโอกาสในการพัฒนาไปถึงขีดสูงสุดของศักยภาพที่มีอยู่

ก. หญิงตั้งครรภ์ได้รับการเตรียมพร้อมก่อนคลอด

ข. ทารกแรกคลอดและเด็กปฐมวัยได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม

ค. เด็กไทยมีพัฒนาการด้านสติปัญญา และความฉลาดทางอารมณ์ให้สมวัยของเด็กและในประชาชน

ทุกกลุ่ม

2. โครงการพัฒนาและสร้างเสริมสุขภาพกลุ่มวัยเรียนและวัยรุ่นโดยใช้หลักการสื่อสารและสร้างเสริมความรู้ด้านสุขภาพ การพัฒนาโรงเรียนรอบรู้ด้านสุขภาพ ชุมชน และสังคมรอบรู้ด้านสุขภาพ และองค์ความรู้ในการสร้างเสริมสุขภาพ

3. โครงการพัฒนาและสร้างเสริมสุขภาพกลุ่มวัยทำงานด้วยกระบวนการพัฒนาองค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพ

4. โครงการพัฒนาและสร้างเสริมสุขภาพกลุ่มวัยผู้สูงอายุด้วยกระบวนการพัฒนาความรอบรู้ด้านสุขภาพ และการสื่อสารสุขภาพที่เหมาะสมกับความสามารถของผู้สูงอายุ ผู้ดูแล และครอบครัว

5. โครงการพัฒนาสุขภาพครอบครัวด้วยกระบวนการพัฒนาความรอบรู้ด้านสุขภาพ และการสื่อสารสุขภาพที่เหมาะสมกับความสามารถของสมาชิก เศรษฐฐานะและความสามารถในการเรียนรู้ของสมาชิกครอบครัว ผู้ดูแล หรืออาสาสมัครครอบครัว

แผนงานที่ 2: การป้องกันและควบคุมโรคและภัยสุขภาพ

1. โครงการพัฒนาระบบเฝ้าระวังและป้องกันควบคุมโรคในภาวะฉุกเฉินและภัยสุขภาพ

2. โครงการควบคุมโรคติดต่อ

แผนงานที่ 3: การลดปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพ เพิ่มปัจจัยคุ้มครองสุขภาพ ด้วยมาตรการทางกฎหมาย หรือ มาตรการสังคม

1. โครงการลดปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพ การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพและสร้างปัจจัยคุ้มครองด้านสุขภาพ

2. โครงการคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ และบริการสุขภาพ รวมถึงการส่งเสริมความปลอดภัยด้านอาหาร

แผนงานที่ 4: การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อสุขภาพ

1. โครงการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม

2. โครงการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค และคุ้มครองผู้บริโภคในเขตเมือง

สรุป และข้อเสนอเชิงนโยบาย

การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์มีความสำคัญต่อความสำเร็จของโครงการต่าง ๆ ทั้งนี้เพราะตัวยุทธศาสตร์เป็นเพียงแนวทางการดำเนินงาน แม้ว่าจะมีแนวทางที่ดี หากไม่สามารถขับเคลื่อนไปได้ตามเป้าหมายที่กำหนด ความสำเร็จก็คงเกิดขึ้นได้ยาก อุปสรรคของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค และคุ้มครองผู้บริโภคเป็นเลิศคือการดำเนินการให้ทุกภาคส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กระทรวงหลักทั้ง 4 (กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกระทรวงมหาดไทย) ให้ร่วมกันดำเนินการและประสานตามบทบาทขององค์กรและตามยุทธศาสตร์ที่วางไว้ ในขณะเดียวกัน ก็ให้การสนับสนุนองค์กรอื่นที่เป็นภาคยุทธศาสตร์ ให้ร่วมสนับสนุนงานในระดับชุมชนหรือท้องถิ่น ดังนั้นการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค และคุ้มครองผู้บริโภคเป็นเลิศอย่างได้ผลจำเป็นต้องประกอบด้วยกลไกต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- 1) กำหนดให้มีคณะกรรมการระดับชาติและระดับอื่น ๆ ที่เหมาะสมเพื่อควบคุมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์
- 2) ส่งเสริมบทบาทขององค์กรนอกภาคสาธารณสุขในการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค และคุ้มครองผู้บริโภค (health-in-all policy)
- 3) ส่งเสริมการจัดสรรทรัพยากรในการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค และคุ้มครองผู้บริโภค โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรจากท้องถิ่นและภาคเอกชน
- 4) พัฒนาและส่งเสริมการใช้มาตรการทางกฎหมาย
- 5) ส่งเสริมให้มีการพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารให้มีความครอบคลุมและมีการนำไปใช้ในการพัฒนานโยบาย
- 6) จัดระบบพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพในการดำเนินการและประสานงานส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค และคุ้มครองผู้บริโภค รวมถึงการประเมินศักยภาพบุคลากร
- 7) สนับสนุนให้มีการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมในการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค และคุ้มครองผู้บริโภค รวมถึงการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบาย พัฒนามาตรการและควบคุมกำกับงานส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค และคุ้มครองผู้บริโภค

เอกสารอ้างอิง

1. World Health Organization .Global School-based Student Health Survey Thailand 2015. Fact Sheet ; 2015
2. Guo Y, Li S, Tawatsupa B, Punnasiri K, Jaakkola JJK, & Williams G. The association between air pollution and mortality in Thailand. Scientific reports 2014 (4):5509. doi: 10.1038/srep05509
3. Kasemsup V, Sakunphanit T, Bundhamcharoen K, Nipaporn S., & Tansirisithikul R. Chapter 4: Thai country case study in Health system responses to population ageing and noncommunicable diseases in Asia. Vasoontara Yiengprugsawan, Judith Healy, & Hal Kendig (Eds). New Delhi: World Health Organization Regional Office for South-East Asia; 2016
4. World Health Organization . Ottawa Charter for Health Promotion in Milestone in Health Promotion: Statement from Global Conferences. Geneva: WHO Press; 2009
5. สำนักงานสำรวจสุขภาพประชาชนไทย. รายงานการสำรวจสุขภาพประชาชนไทยโดยการตรวจร่างกาย ครั้งที่ 4 พ.ศ. 2551-2.นนทบุรี: เดอะกราฟิก ซิสเต็มส์; 2552.
6. ลัดดา เหมาะสุวรรณ. โภชนาการในเด็กไทย สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว.นนทบุรี: เดอะกราฟิก ซิสเต็มส์; 2554.
7. วิชัย โชควิวัฒน์. ปาฐกถาเรื่องระบบการคุ้มครองผู้บริโภคในสังคมสูงวัย.การประชุมสมัชชาผู้บริโภค ประจำปี; 2559
8. สุขาดา เกิดมงคลการ, สัม เอกเฉลิมเกียรติ. สถานการณ์การตกน้ำ จมน้ำของเด็กในประเทศไทยปี พ.ศ. 2557. นนทบุรี: สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข; 2557

9. อรจิตต์ บำรุงสกุลสวัสดิ์, วิมล บ้านพวน, วีระพงศ์ เจริญเกตุ, เสกสรรค์ กันยาสาย, ศศิธร ไชยสิทธิพร, เพียรพร สันหัต และเยาวภา สันติกุล คู่มือการดูแลระยะยาวด้านสาธารณสุขสำหรับผู้สูงอายุ ที่มีภาวะพึ่งพิงในพื้นที่. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ; 2559